

"YOK OLMUŞ KADINLAR"

Araştırma Konusu: Sevgi Soysal'ın "Tutkulu Perçem" adlı yapıtında kadının varoluğu hangi yönleriyle ele alınmıştır?

Ders: Türkçe A, Kategori 1

Sözcük Sayısı: 3888

İÇİNDEKİLER

I. GİRİŞ.....	2
II. GELİŞME	
II.I. TOPLUM İÇERİSİNDEKİ KADIN	3
II.I.I. Kadının Toplum İçerisindeki Aidiyetsizliği.....	3
II.I.II. Kadının Toplum İçerisindeki Var Oluş Çabası.....	6
II.II. AİLE İÇERİSİNDEKİ KADIN.....	8
II.II.I. Kadının Aile İçerisindeki Aidiyetsizliği.....	8
II.II.II. Kadının Aile İçerisindeki Var Oluş Çabası.....	12
III. SONUÇ.....	13
IV. KAYNAKÇA.....	16

I. GİRİŞ

Kadınlar geçmişten bu yana toplumda, ailede ve buna benzer bir çok sosyal ortamda eşitsizliğe uğramış ve kendini toplumun bir parçası olarak görememiştir. Yeni bir birey doğurma, hayatı devam ettirme gibi kuvvetli ve paha biçilemez özelliklere sahip olan bu kadınlar yalnızlığa mahkum, aidiyetsizlik duygusuna tutsak olmuşlardır. Sevgi Soysal'ın deyimiyle birer “yaşam emekçisi” olan bu kadınlar erkeğin gölgesi altında yaşamaya ve kadına toplum tarafından verilen “annelik ya da ev kadını”, “evini yönetmesini bilen” gibi adlara tutsak olmuş, bu nedenle kendini bulma sorunsalı içinde kaybolmuştur.

19. YY'da kadın hakları kavramının önem kazanmasından sonra Batı'da başlayarak kadına verilen önemin artması ülkemizdeki bir çok kadın yazarın bu konudan etkilenip bu konuyu yazılarına yansıtmasına sebep olmuştur. Sevgi Soysal'ın ilk öykü kitabı olan ve 1962 yılında yayımlanan “Tutkulu Perçem” adlı eserinde de o dönemde toplumun kadın olgusu için değişen düşünce anlayışı gözlenmektedir. Evinde bir köle gibi çalışan, dışarı çıkması izin verildiğinde yolunu kaybetmiş bir çocuk gibi duvarların arkasında saklanan kadın, kadın hakları genelgesiyle karmaşık bir psikoloji durumuna bürünmüştür. Kendi benliğini keşfetme çabasıyla hayatına devam etmiş ve çoğu zaman kalabalığın içerisindeki uyumsuz bir detay olmuştur. Yapıtta ele alınan bu konuda kadın sorunsalı ve toplumdaki aykırı kadın olma hali yapıttaki farklı kadın figürlerle işlenmiştir.

Türkçe A dersinden aldığım bu tezde, kadının benliğini keşfetme yolunda toplum ve aile içerisinde yaşadığı zorluklar “Tutkulu Perçem” adlı eserden yola çıkarak işlenecektir. Kadın haklarının oluşumundan, feminist düşünce yapısını sergileyen Sevgi Soysal'ın bu eserinde kadınların yaşadığı psikolojik durumları ve yaşadıkları zorlu duygu değişimlerini anlatmıştır. Dört başlıkta işlenen bu tezde kadınların aile ve toplum içerisindeki değersizliği, ve bu durumu değiştirme sürecindeki var oluş çabası ele alınacaktır. Kadınların bu sosyal alanlarda yaşadıkları durumların okuyuculara yansıtılması açısından kullanılan anlatım teknikleri bu başlıklar içerisinde incelenecektir.

II. GELİŞME

II.I. TOPLUM İÇERİSİNDEKİ KADIN:

II.I.I. Kadının Toplum İçerisindeki Aidiyetsizliği

Aidiyet, “bir toplum, aile veya insan grubuna ilişkili durumudur.” Bireyin yaşadığı bölgeye uyum sağlayabilmesi için kendini toplumun bir parçası olarak görmesi gerekmektedir. Ancak toplumun bir parçası olarak görme durumu gerçekleştiğinde bireyde aitlik durumu oluşmaktadır. Aidiyetsizlik ise, bu gibi şartların karşılanamaması sonucunda oluşan yalnızlığın bireyi ele geçirdiği durumdur. Aidiyet hissi bireyde tatmin edilmesi gereken bir duygudur. Aksi takdirde aidiyetsizlik duygusu bireyde oluşmaya başlar. Aidiyetsizlik durumunda birey her ne kadar da kendini özgür ve durdurulamaz hissetse de sonuçta toplumdaki düzene aykırı bir birey oluşundan dolayı yalnızlığa mahkum olacaktır.

Toplum ise, “aynı toprak içerisinde kültürel ve yaşam biçimi olarak birbirlerine benzer ve uyum içerisinde yaşayan grupların toplamıdır.” Toplumda tüm bireylerin birbiriyle uyum içerisinde yaşamasından dolayı bireysellik diye bir şey yoktur. Herkes birbirleriyle ahenk içerisinde yaşamak adına bir olarak hareket eder. Bir arada yaşamın sağlanabilmesi için gerekli bir düzenin olması gerekmektedir. Toplumun bir düzen içerisinde yaşaması adına insanların toplumdaki diğer bireylerden beklediği bazı beklentiler ve karşılanması umulan düşünce anlayışları vardır. Her ne kadar da bu beklentilerin herkes tarafından karşılanması umulsa da beklentileri karşılayamayan ve sağlanmaya çalışılan ahenge uyum uyduramayanlar olmuştur. Bu gibi uyumsuzluk içerisinde olanlar kendilerini topluma karşı mahcup hissederler. Bununla birlikte toplumdaki diğer bireylere uyum sağlayamadıkları için kendini suçlar ve sonu bilinmeyen bir psikolojik döngü içerisine girerler. Toplumdaki bu gibi değer yargıları bireyin içerisindeki aidiyetsizlik, yalnızlık, uyumsuzluk gibi duyguların artmasına sebep olur. Bu durumu da toplumda en çok kadınlar yaşar.

Kadınlar uzun yıllar boyunca toplumun “kadın olmak” için gerekli olan bazı standartlarına uymamaları; belirli durumlarda, olması gerektiği gibi davranışlar sergilememeleri, belirli şekilde insanlarla iletişim kurmamaları ve buna benzer bir çok beklentileri karşılayamamaları nedeniyle eleştirilmişler ve toplumdaki dışlanmışlardır.

Sevgi Soysal'ın "Tutkulu Perçem" adlı eserinde de kadınların bu tip durumlarda çektikleri zorluklar ve acılar toplumun değer yargıları çevresinde ele alınmıştır. Yapıttaki odak figürlerin kendilerini buldukları ortama ait hissetmemelerinin en büyük nedeni insanların beklentilerini karşılamamalarıdır. Yapıtta kitabın adının verilmesinde rol oynayan "Tutkulu Perçem" adlı öyküde odak figür sokaklarda yalnız dolaştığı için insanlar tarafından değişik gözlerle bakılmaktadır. Toplumun alışık olduğu kadın kavramı sessiz sakin olan, göze batmayan ve ortalıkta dolaşmayandır. Odak figürün bunların aksine kendini göstermekten çekinmeyip, sokaklarda dolaşip aynı yolları birden çok kez geçmesi ise odak figürü öteki kadınlardan ayıran bir özelliktir. Toplumun aşılama çalıştığı "kadın" anlayışına bu denli karşı çıkması da figürün toplumdaki aidiyetsizleşmesine yol açmış, çevresindekiler tarafından kendi büyüdüğü toprakta yabancı muamelesi görmesine neden olmuştur. "Kalkıp bir anda uzaklaştılar hızla. Duraktakilere baktım, karşı kaldırıma geçmişlerdi. Beklerler miydi benimle, bekleyebilirler miydi." (Soysal, 16)

Sevgi Soysal bu kitabındaki tüm öykülerde toplumdaki yabancılaşan ve aidiyetsizliğe bürünen kadınların gözünden yaşadıkları toplum düzeni ve toplum tarafından benimsenen anlayışlar konu edilmiştir. Yalnızlaşma ve aidiyetsizlik konuları yapıt boyunca uzam betimlemeleriyle de desteklenmiştir. Yapıtta bir diğer öykü olan "Üç Portakalın Aşkı" adlı öyküsünde betimlenen uzamlarla yazar odak figürün kendi dünyası ile toplumun bulunduğu dünyayı açıklamıştır. Odak figürün bireyselliğini bulduğu, mutlu olduğu uzam ile toplum içerisinde kendini kaybettiği, tek tipleşmeye maruz kaldığı uzam iki farklı dünyaymış gibi okuyuculara aktarmaktadır. Öyküde anlatılan "yukarı" betimlemesi odak figürün iç dünyasını temsil etmektedir. "Duvarın tepesinde oturmuşum... Yukarıda sen benimle duvarın üstüne oturmuşsun." (Soysal, 41) Odak figür "yukarı" olarak betimlenen bu uzamda yalnızdır. Yukarıda bir rüyadaymış gibi hissetmekte, elma çiçeğinin kokularının ulaştığını tekrar etmektedir. Kullanılan bu gibi betimlemeler odak figürün bireyselleşebildiği bir dünyada daha mutlu, toplumun baskılarından uzaklaşabildiği her bölgede aidiyetsizlik duygusundan özgür olduğunu anlatır.

Hikayede betimlenen başka bir uzam ise aşağıdır. Odak figür yukarıdan aşağıya toplumdaki insanlara bakarak onların monotonlaşmış hayatlarını izlemekte, bulunduğu bakış açısını "yukarı" yani kimsenin erişemediği bir uzam olarak tanımlayarak da

toplumdaki bireylerin odak figürün bakış açısından olaylara yaklaşmadığını, odak figür gibi gözlemlene yeteneklerinin olmadığını göstermektedir. “Yukarı” betimlemesi, odak figürün vizyonunun toplumdaki bireylere göre daha gelişmiş olduğunu belirtmektedir. Öyküde “aşağı” denilen uzamın gri renkli duvarlar, kapısız, penceresiz odalar şeklinde betimlenmesi odak figürün gözünde sahip olduğu hayatın adeta bir hapisanedeki yaşama benzediğini gösterir. Aşağıdaki uzam için “adamlar” ve “kadınlar” kelimelerinin tekrar edilmesi toplumdaki düşüncelerdeki tek tipleşmeyi ve bireylerin toplumdaki “kadın” ve “erkek” kavramlarına uyum sağlamaya çalışırken benliklerini kaybetmelerini göstermektedir. Soysal, öykü boyunca bu uzamların farklılıklarını belirterek odak figürün gözünden, bulunduğu topluma olan aidiyetsizliğini ve kendini bu toplumundan “yukarı” uzamıyla izole edişi konu etmiştir.

Yapıttaki kadınların toplumda aidiyetsizlik duygusuna kapılmasının başka bir nedeni ise, odak figürü eleştiren erkeklerin aslında herkes tarafından anlatıldığı özellikleri taşımamalarıdır. Kadın figürler bu kadar eleştiriye maruz tutulurken, karşı cinse hiç bir eleştiri olmaması figürlerin erkeklere karşı kin tutmasına sebep olur. Odak figürün yalnızlıktan korkmaması onu güçlü kılması gerekirken, toplumda erkeklerde olması beklenen bir özellik sayılması nedeniyle odak figür eleştirilmektedir. Bu durumun adaletsizliğini aramaya başlayan odak figür toplumdaki güçlü bilinen ancak kendi gibi cesaretli olmayan erkekleri sorgulamaya yönelmiştir. “*Ceketsiz, kravatsızlarda biraz olsun umudum vardı, oysa tek dolaşamıyor onlar – güçsüzler.*” (Soysal, 15) Odak figür toplumdaki diğer kadınlarda olmadığı bir korkusuzluğa sahip olması nedeniyle toplum tarafından izole edilmektedir. Eserde toplumdaki kadın anlayışı ve erkek-kadın karşılaştırılması dile getirilmiş, kadının haksızlığa uğrama sebebini çaresizce erkeklerde araması öykülere aktarılmıştır. Soysal’ın gözünden erkeklerin sadece kendilerini sevdiği, sevgiye ve ilgiye muhtaç ama kendisinden başka kimseye sevgi beslemeyeceği kesin olan bencil karakterler olduğu bu öyküsünde odak figürün gözünden dile getirilmiştir. “*Erkeklerle, erkeklerle, en çok onlara, bu kendilerini, sonra yine kendilerini sevenlere kızgınlığım.*” (Soysal, 15) Odak figürün erkeklere karşı bu denli nefret duymasının sebebi kadının erkek egemen bir toplumda duygularını istediği gibi aktarmaması, toplumdaki standartları önemsemeden kendisi gibi yaşayamamasıdır.

Kadının başkaları tarafından kabullenmek için kendini kısıtladığı bir başka öykü ise “*Sen Ey Saçma Barışlar Getiren Yağmur Ne Verebilir?*”dir. Odak figürün erkeklerin

rakı içip eşlerini çekiştirmediği bu meyhanedeki kahve yudumlayarak hiç canını sıkmadan oturan tek kadın olması hikayede geçen kadının bulunduğu topluma olan aidiyetsizliğine bir örnektir. “Ben, bu kadınsız meyhanede kahve içişimi yadırgamazlar, ya da bütünüyle kadından saymazlar, aşağılarlar belki de- iyidir bu.” (Soysal, 45). Erkekli meyhanedeki tek kadın olmasına rağmen odak figürün diğer erkekler tarafından fark edilmemesi, kadın karakterinin bütünüyle kadından sayılmadığını ve erkeklerin kafasındaki bu “kadın” modeline uymadığını gösterir. Odak figürün toplumdaki diğer kadınlardan biri olarak görülmediğini anlayıp bu durum hakkında “iyidir bu” gibi sözler kullanması, aslında bu acınası durumda kendini teselli etme çabasında olduğunu gösterir. Kadın karakterin toplumdaki “kadın” için olan standartlara uymadığı gerçeğiyle yüzleşirken aslında çok yıprandığını, ama kendini ve karşısındakileri güçlü olduğunu gösterme çabasında olduğu için bu durumu çok önemsemiyor gibi davranmaktadır. Odak figürün meyhaneye gidip kahve yudumlamasının toplum tarafından portrelenmiş kadın anlayışına hitap etmemesi nedeniyle figür istediği gibi yaşayamamakta, tüm erkeklerin yanındaki o tuhaf kadın olarak görülmesi sebebiyle kendini kısıtlamak ve “toplumda olması gereken kadın” olma çabasına girmesine neden olur.

II.I.II. Kadının Toplum İçerisindeki Var Oluş Çabası

Bir toplumu toplum yapan şey, içerisindeki bireylerin birbirleriyle uyumlu yaşamı ve etkileşimidir. Ancak toplumun tanımında olduğu gibi her zaman bu uyumlu düzen kusursuz değildir. İnsanların tek tip düzene adapte olabilmemesi her ne kadar olanaksızsa, toplumdaki tüm bireylerin belirli bir yaşam biçimini ve kültür anlayışını benimseyebilmesi de o kadar olanaksızdır. Bazı bireyler bulunduğu toplumun içerisinde aidiyetsizliğe düşerek, “mükemmel düzenin tek kusuru” olmanın verdiği baskı ve yalnızlığa tutsak kalırlar.

Sevgi Soysal’ın “Tutkulu Perçem” adlı yapıtında, eserlerdeki odak figür olan kadınlar toplumdaki farklı anlayışlardan dolayı yalnızlaşmıştır. Kadın olmanın verdiği zorluklar toplumdaki bazı kadın tiplerini yüzünden bireyin yaşadığı aidiyetsizlik sürecini daha da zorlaştırması nedeniyle kadın var oluş süreci içerisinde zorluklarla karşılaşmıştır. Yapıttaki figürler yalnızlaşmayı ilk başta benimsemeye ve yalnız olmanın onlara zarar

vermeyeceğini kendilerine aşlamaya çalışsalar da, daha sonralarında toplumun uyumlu bir parçası olma isteklerini baskılayamayarak duygularına teslim olmuşlardır.

Yapıttaki “*Tutkulu Perçem*” adlı hikayede sokaklara dolaşan bir kadının var oluş çabası ele alınmıştır. Sevgi Soysal yapıtına “*şeylerdeki şeyler işte sokaktaki insanlar görmüyorlar beni*” cümlesiyle başlayarak okuyuculara odak figürün gözünden yaşamı anlatır. Anlatıcının sokaktaki insanlardan bahsederken “şey” kelimesini kullanması, onları bir “şey” kadar değersiz ve sıradan bulduğunu gösterir. Yapıt boyunca “şey” kelimesinin sürekli tekrarlanması odak figürün bulunduğu bu acınası ve hüznü durumu şakaya vurarak başkalarından saklamaya çalışmasının sebebidir. Bulunduğu durumdan kendisinin de şikayetçi olmasına rağmen güçlü gözüküp başkalarının düşüncelerini önemsemiyor gibi davranmaya çalışması toplumda yeniden var olma arzusunu gösterir. Odak figürün tek isteği toplumdaki herkes gibi ilgi görmektir, ve bu isteğinin gerçekleşmesi sürecinde toplumun ona karşı tavrını önemsememesi var oluş çabasındaki kararlılığını belirtir.

Odak figürün yollardan birden çok kez geçmesindeki asıl amacının etrafındakilerin dikkatini üzerine çekmek olduğudur. Bu çabanın sebebi ise toplumdaki o görünmez rolünden kurtulmak ve toplumda yeniden var olmaktır. “*Yaya geçidinden tam üç kez geçtim. Trafik polisi de görmedi beni.*” (Soysal, 15) Yaya geçidinden üç kez geçmesi, elinden geldiğince kalabalık ortamlarda bulunup toplu taşıma araçları kullanması, odak figürün toplumda yeniden var olma çabasına bir örnektir.

“*Ne Güzel Suçluyuz Biz Hepimiz*” adlı öyküde de kadının toplumdaki var oluşu konusu odak figürün kendine yapılan haksızlıklara karşın devamlı sessiz kalması sonucunda neden sevilmediğini sorgulamasıyla ele alınmıştır. Odak figürün çevresinde onun dertlerini dinleyebilecek, sıkıntılara yardımcı olacak kadar ona değer veren birinin bulunmaması; yalnızlığını benimsemesine ve kabullenmesine sebep olmuştur. Her ne kadar da sesini topluma duyuramasa da; içindeki sevilme arzusunu baskılayamaması ve onun derdini dinleyebilecek, ona her zaman yardım edebilecek birini arzulamaya başlaması kadının sessiz kalmaya daha fazla dayanamadığına ve içindeki var oluş isteğinin baskılanamadığına bir örnektir. “*Ben kadının biriysen sevilmeliyim, sen bilmezsin güzel miyim, bu en büyük güzelliğim senin bilmezliğin, duymazlığın...*” (Soysal, 19)

Tutkulu Perçem adlı yapıtta geçen öykülerdeki odak figürler, ilk başlarda başına gelenlerini umursamamaya çalışsa, yaşadığı durumun üzüntüsünü kendilerinden ve çevresindekilerden saklamaya çalışsa da, öykülerin sonuna doğru gerçeklere ve gizlemeye çalıştıkları bu duygulara teslim olup durumu kabullenmeleri, kadının toplumda var olmak için gösterdiği çabayı gösterir.

II.II. AİLE İÇERİSİNDEKİ KADIN:

II.II.I. Kadının Aile İçerisindeki Aidiyetsizliği

Aile; anne, baba ve çocukların meydana getirdiği en küçük topluluktur. Aile içerisindeki düzenin sağlanması; iletişim kopuklarının önlenmesi, daima fedakarlık ve sabır ile ilişkilerin devam edilmesi gibi bir çok konu üzerinden geçer. Her ne kadar aile içerisindeki düzenin sağlanması için ailedeki tüm bireylerin eşit şekilde fedakarlık göstermesi gerekse de, anne karakterinin rolü en büyüktür. Anne karakteri çoğu zaman geçmişteki geleneksel aile yapılarında daha çok gözüktüğü de hala bir çok aile ortamlarında çocuklarının ve kocasının arkasından koşturma, işten eve gelinceye kadar kocasının sofrasını hazır, yatağını kurulu hale getirmekte, çocukları ağladığı zaman susturma sorumluluğunda olma gibi daha bir çok görev ile hükümlüdür. Sevgi Soysal'ın "Tutkulu Perçem" adlı yapıtında da bu sorumluluklarla hayatını sürdüren kadınlar vardır. Bu yükümlülüklerin zamanla kadına altından kalkamadığı sorumluluklar yükler ve kadın kendini ilgisiz ve sevgisiz hissetmeye başlar.

Yapıtta "Düşmanlığı Olan Bu Sevinçte" adlı öyküde kadının aile içerisindeki değersizliği bu aile içerisindeki bir kız çocuğunun ağzından anlatılmaktadır. Hikayede bahsedilen anne figürü ailedeki erkek karaktere hizmet etmekle yükümlüdür. Kocasının eve gelince "Başka ne var?", "Bu kadar mı?", "Ne zamandır canım şunu çekiyor, neden bunu değil de bunu pişirdin?" gibi sorularla eşinin emeklerini hiçe sayması kadınların bahsedilen aile yapısında dışlandığını göstermektedir. Ailedeki kadın karakteri kocası eve geldiğinde ona sıcak bir ev sunmak için tüm gün çalışmakta ve kocası tarafından takdir edilmemekle birlikte aşağılanmaktadır. Kocasının önündeki çorbasının soğumasına sebep olacak kadar uzun süren bu aşağılamadan sonra bile kadının kocasına deliler gibi olan aşkı ve hayatını ona adadığı gerçeği değişmeyeceği, hala daha "Doydun mu?" diyerek onun iyiliğini istemesinden anlaşılır.

“Onun, o adama gürül gürül akan sevgisi, bu sevgisinin arta kalanlarda bıraktığı doyumsuzluk, eziklik, itilmişlik, bunların yükü, anlatılmaz bir sevginin yükü bir de. Hepsi üstünde, boğazında o düğüm yine.” (Soysal, 27)

Yapıtta bir diğer öykü olan “*Bir Şeydi Hiçliği Hiç Olup Gitti*” adlı öyküde küçük bir kız çocuğunun gözlerinden erkekler anlatılırken kullanılan betimlemeler kadının aile içerisindeki aidiyetsizliğine örnektir. Öykünün başında, demirlerin arasında gerili iplerin bulunduğu, erkeklerden söz eden sırtları ve kollarının altları terleyen kadınların yer aldığı bir uzam betimlenmektedir. Bu betimlemede mahalledeki kadınlar kocaları fabrikada çalışırken buluşup birlikte ev işleri yapmaktadırlar. Dillerinden kocalarının düşmemesi ve konuşacak bir konu düşünüldüğünde her zaman ilk başta akıllarına kocalarının gelmesi, bu dönemdeki kadınların benliğini kaybettiklerini ve kendilerinden önce düşündükleri tek şeyin kocaları olduğunu gösterir. Kadınların hayatlarını kocalarına ve ailesine adadığı, artık yaşam biçimi haline gelmiş olan evini temizlemesinden gözlemlenir. Kocasının iç çamaşırlarını çitilemesine kadar evdeki bütün işlerden kadının sorumlu tutulması ve kadının bu durumdan hiç şikayetçi olmaması kadının ailesine olan fedakarlığını gösterir. Ancak bu fedakarlıklara rağmen annenin kocası tarafından sürekli azar işitmesi kadın figürünün aile içerisinde yaşadığı aidiyetsizliği göstermektedir. “*Tavalarda yağlar ekşidi. Çamaşırlar kirli, birikti birikti birikti. Islatılmış, kokuşmuş çamaşırlar, çamaşırlar, çamaşırlar, kokuları, kirleri, birikti birikti birikti.*” (Soysal, 21)

Annenin, yaşamını ailesine adayıp, canını dişine takarak çocuklarına örnek olacak bir ev ortamı yaratma çabası kocaları tarafından yok edilmekte, hem annenin hem de daha kadın olmanın ne demek olduğunu yavaş yavaş keşfetmeye başlayan ailedeki küçük kızın psikolojisini bozulmaktadır. Çocukların gözlerini açtıklarında tanıştıkları ilk ortam aile ortamıdır. Çocuklar ilk başta neyin doğru olduğunu, neyin yanlış olduğunu ailelerinden öğrendiği gibi, kendilerini de aile ortamında keşfetmeye başlarlar. Annelerine ve babalarını gözlemleyerek nasıl birey olması gerektiğini kafalarında şekillendirip kendi karakteristiklerinin bunun doğrusunda oluşmasına doğru temel atarlar. Sevgi Soysal’ın eserlerinde de anne figürünün ezildiği bir aile ortamında doğan kız çocuklar küçük yaşta annelerine zorbaca davranan babalarına duygusal anlamda bağlanmakta zorluk çekmekte ve onları her zaman aile içerisindeki yabancı kişi olarak

görmektedirler. Erkek çocuklar ise babalarının davranışlarından kadına nasıl davranması gerektiğini yanlış bir şekilde portreleyerek şiddeti öğrenmektedirler. Öyküde kız çocuğunun rüyası bahsedilmektedir. Rüyasında ormanını sincaplarla süsleyip, düşler kurarken babasının onu uyandırmasını bir “makine sesine” benzetmiştir. Burada kullanılan “makine sesi” betimlemesi çocuğun gözünden, babasının bu gür sesinin korkutucu ve makine kadar kaba bir nesneye benzetildiğini gösterir. Aile içerisinde babasının annesine nasıl davrandığını gözlemleyebilmesi sebebiyle küçük kız babasını kendi kafasında makine sesli bir erkek olarak portrelemiştir. Ancak küçük kızın babasının annesine karşı olan tutumunun farkında olmasına rağmen, babasını hala sevmesi aynı annesinin gibi erkeğe direnemeyen ve o ne yaparsa yapsın ona her zaman bağlı kalacak kadın figürünü benimsediğini ve o kadınlardan biri olmaya başlayacağını gösterir. Çocuk hiç bir zaman babasından beklediği sevgiyi göremeyecek, acı gerçekleri, kadınların bulunduğu bu yenik hayatı ailesinde, ilk babası tarafından öğrenecek ve öykünün başlığından da anlaşıldığı üzere varlığı ile yokluğu bir olan bu kız çocuğu hiç olup gidecektir.

“Baba, dedi.

Sana bebek almayacağım, de-dedi.

Sana cici elbise almayacağım, de-dedi.

Sana muz da almayacağım, de-dedi.

Fındık gözleri sıcak, ateşli.

Seni yine de seviyorum, dedi”(Soysal, 22)

Yapıtta kadının aidiyetsizliğini anlatan bir diğer öykü “*On Bir Ayın Birisinde Gidelim Güzelim*”dir. Öyküde odak figür aile ortamının üzerinde yarattığı baskıdan kurtulmak ve kadın olduğu için bir miktar sevinç duyma çabasıyla gittiği parkta bile “erkek ağaçlar” ile çevrelendiğini söylemektedir. “Erkek ağaçlar” betimlemesi, öyküdeki kadın figürünün erkeklerden kurtulmak istediği için gittiği her köşede aslında onlardan kaçamadığını, adeta tutsak edildiğini gösterir. Sevgi Soysal bu betimleme ile odak figürün olduğu gibi, aile ortamında aidiyetsizliğe düşmüş kadınların erkeklerin var olduğu ortamdan kurtulamadığını göstermek için kullanmıştır. Odak figürün biraz kafasını dağıtmaktan sonra tekrar “kocalarını, ninelerini, bilmemelerini...” düşünmeye başlaması, bulunduğu aile ortamına ve sadece çocuğuna değil, aile içerisindeki tüm bireylere annelik yapmak zorunda olduğu gerçeğine örnektir. Odak figürün yanına

oturan yaşlı adam da kadın figürün erkeklerden kısa bir süreliğine bile olsa kurtulamamasına sebep olur. Yaşlı adam ile kadının konuşmalarından da anlaşılacağı üzere, adam sadece arsalarından ve hangilerini ne kadara satması gerektiğini düşündüğünden bahsetmekte ve odak figür her zamanki gibi eşini ve akrabalarını düşünmektedir. Bu yaşlı adamın konuşacak tek konusu para mülk olurken kadının erkek sorunu olması, erkeklerin hiç bir zaman kadın sorunu olmadığını ve kadınların dert edilecek kadar büyük öneminin olmadığını gösteren başka bir örnektir. Ancak her ne kadar erkeğin kadın sorunu olmasa da kadının her zaman çözülmesi için bir erkek sorunu vardır. Öykünün sonunda, kadın figürün yanındaki yaşlı adamdan ve onun hep aynı türden konuşmasından sıkılsa da onu susturamaması, kadının aile ve ilişkilerde aynı toplumda olduğu gibi bir “seyirci” olmaya mahkum olduğunu gösterir. Kadın figür kendi dertlerini paylaşmamaya ve yanındaki erkeğin dertlerini dert edinmeye göz yumarak, erkeklerin egemenliğine hapsolür.

“Adamın toprağını satmayacağını ama yine de her gün bu konuyu tartışacağını biliyordu. Günlerini adama topraksız güneyle, tozluksuz yaşamalar anlatarak geçireceğini biliyordu.” (Soysal, 25)

Soysal’ın “*Diyerekten Bizi Bir Yarın Kıyısına Bıraktılar, Baktık, Biziz Aşağılarda*” adlı öyküsünde ise kadının bazı toplumdaki kadın tiplerinde olduğu gibi kendisini ilişkilerde söz sahibi olmaması gerektiğini düşünüp kendi içinde düştüğü çelişki konu edilmiştir. Öyküde sürekli “seyirciyim ben” cümleleriyle tekrarlamalar kullanılarak odak figürün kendi ilişkisinde rol sahibi olmadığını, erkek egemen olan bu ilişkide seyirci gibi olacakları bekleyip hiç bir şey sorgulamadığını gösterir. “*Sormazdım nereye gittiğimizi. Eski bir seyirciydim ben.*” (Soysal, 35) Odak figürün öyküde bahsedilen ilişkisindeki erkek her ne kadar onun istediklerini sorup, odak figürün de söz hakkına sahip olması için ortam yaratsa da, odak figürün “sormazdım ben, oluşları beklerdim.” cümleleriyle düşüncelerini ifade etmesi, kadının daha önce bulunduğu ilişkilerde sürekli seyirci olduğuna ve kendini seyirci olmaya mahkum olarak gördüğünü göstermektedir. Odak figür düşüncelerinin bulunduğu ilişkilerin hiçbirinde önemsenmediğini benimsemiş ve kendini aidiyetsizliğe ve yalnızlığa sürüklemiştir. Değersiz düşüncelere sahip olduğunu benimsemesinin sebebi odak figürün ilişkilerinde hep ikinci plana atılmış olmasıdır. Odak figürün gençliğinin geçtiği toplumda sürekli susturulması nedeniyle karşısına gelen her erkeği de daha önceki gibiler olacağını

düşünmesi, öykü boyunca erkek figürü kendinden uzaklaştırmasına ve de ona yapılan her iyiliğin altında anlam aramasına sebep olmuştur. Öykünün ilerleyen kısımlarında odak figür yeniden umutlanacak ve tekrardan toplumunda ve ilişkilerinde var olmak için çaba göstermeye başlayacaktır.

Öykülerdeki odak figürler toplumdaki kadın anlayışıyla bütünleşememelerinden dolayı aileleri içinde aidiyetsizliğe uğramışlardır. Küçük kızlar toplumun kadına olan bakış açısını erken yaşta babalarından öğrenmiş, annelerinin küçümsenmesini ve ezilmesinin verdiği acıyı tatmışlardır. Kendilerini en rahat ve en mutlu hissetmeleri gereken aile ortamında bile kadınlar her tür şekilde aidiyetsizlik duygusunu tatmaya mahkum edilmiştir.

II.II.II. Kadının Aile İçerisindeki Var Oluş Çabası

Aile her ne kadar toplumun en küçük birimi olsa da toplumda da olduğu gibi, bireyler kendi ailesi içerisinde yalnızlığa ve aidiyetsizliğe düşebilir. Birey kendi ailesinde bile aidiyetsizlik duygusunu tatmak istemediğinden dolayı var oluş çabası içine girer.

Kadının ailesi içerisinde var oluş çabasının anlatıldığı öykülerden biri “*Düşmanlığı Olan Bu Sevinçte*”dir. Aile içerisinde kadının aidiyetsizliğe düşmesi bireyi etkilediği gibi etrafında bulunanları da etkiler. Bu öyküde, annesinin bulunduğu zor durumu anlayan kızı babasıyla duygusal bağ kurmaktan çekinmeye, babasına ısınamamaya başlamıştır. Kız annesinin, ailede ona şefkatle yaklaşan tek insanın, babası nedeniyle çöküntü içinde olduğunu gözlemler. Annesi her ne kadar duruma kabullenmiş olsa da küçük kızın kurduğu hayaller kızın aile içerisinde var olma çabasında olduğunu kanıtlar.

Öyküde babanın eşini ve kızını azarlamasını durduran, onun dikkatini dağıtan tek olay radyodan gelen Hitler haberleridir. Küçük kızın savaşların başlamasını istemesi, her gün uyandığında radyoda savaşlarla ilgili haber var mı diye umutla beklemesinin sebebi babasını kendisi ve annesinden uzaklaştırma isteğidir. Küçük kız böyle şekilde hayaller kurarak annesinin ve kendisinin aidiyetsizliğini aile ortamından kaldırma, annesini ailede daha baskın ve özgür bir birey yapma çabasıdır. Bir çocuğun saflığında olan odak figürün babasının baskısından kendini ve annesini kurtarabilmek için savaş gibi zalim

ve tehlikeli bir olayın olmasını istemesi ailedeki var oluş çabasından ve kadın olduğundan dolayı yaşadığı zorluklardan kurtulma çabasını gösterir. “*Ah, gelseler, bi gelse uçaklar, savaşlar bi ulaşsa bize, o zaman ne güzel olacak, şimdiye dek olmamış, özlediğim, bilmediğim en güzel şeyler olacak.*” (Soysal, 28)

Bireyin kendi ailesinde güvende ve huzurlu hissetmesi en büyük hakkıdır. Bazen kadın figürler hak ettiği saygıyı ve sevgiyi ailesinden bulamamakta, en çok sevdiği en çok değer verdiği kişiler tarafından küçümsenmektedir. Bu durum da kadını kendi ailesi içerisinde aidiyetsizliğe ve yalnızlaşmaya sürükler. Sevgi Soysal’ın yapıtında da bu gibi durumlar söz konusu olmuştur. Ancak “*Düşmanlığı Olan Bu Sevinçte*” gibi öykülerde olduğu gibi, hayalleri henüz daha da çok yıkılmamış, hevesleri engellenmemiş küçük kızlar ailesinde yeniden var olmaya çalışmış, toplumun değerlerini yansıtan ailedeki bakış açısını değiştirmeye çalışmıştır.

III. SONUÇ

Toplum, bir arada belirli bir düzen ve ahenk içinde yaşayan insanları belirtmektedir. Her ne kadar her toplumda belirli bir düzen olduğu söz konusu olsa da büyük nüfuslu toplumlarda bahsedilen bu mükemmel düzenin sağlanması her bireyin bu düzene ayak uyduramamasından dolayı imkansızdır. Düzene uyum sağlamayan bireyler düzendeki tek uyumsuz parça olarak adlandırılmalarından dolayı aidiyetsizliğe mahkum edilmiş, toplumdaki her insandan biri gibi olamadığı için yaşadığı uzamdan yalnızlaşmıştır. Sevgi Soysal’ın eserinde de aidiyetsizlik sorunuyla başeden kadınlarla bu konu öyküler çevresinde işlenmiştir.

Eserde kadın figürler yaşadıkları toplum tarafından izole edilmişlerdir. Sokaklarda yürüyenlerden evdeki eşe kadar herkes öykülerde bahsedilen kadın figürüne adeta görünmez gibi davranmaktadırlar. Toplumdaki “kadın” anlayışı bireyin toplumdaki izole olmasına sebep olmuş, topluma dahil olan bir birey gibi hissetmemelerinden dolayı umutsuzluğa kapılmışlardır. Kadınların erkek iktidarı olmadan yaşamlarını sürdüremeyecek birer zayıf halka olarak görüldüğü toplum yapısına baş kaldıran kadınlar herkesin benimsediği düşünce yapısına uyum sağlayamaması nedeniyle aidiyetsizlik duygusu yaşamaktadır.

Kadın ile ilgili olan anlayış toplumda olduğu gibi kadının aile hayatına da yansımıştır. Kadın için olan beklentilerden nereye gitse de kurtulamayan kadın cesaretini toplayıp yeniden var olmaya, kadın standartlarına uymadan da toplumda bir birey olabileceği düşüncesi için ayaklanmaya karar vermiştir. Sokaklarda tekrar tekrar yürümesi, ani dikkat çekici hareketler yapması toplumdaki diğer her birey gibi var olabilme çabası göstergesidir.

Kocalarının gölgesi altında yaşamaya tutsak olan; kocalarına besledikleri sonsuz sevgiyle onlara her gün sıcak yemek sunma telaşında olduktan sonra kocaları tarafından azıcık bile takdir görmeyen bu kadınlar kendi yuvasında bile yalnızlık ve aidiyetsizlik duygularını çekmeye mahkum kalmışlardır. Evli olan bu kadınlar için kocaları aşık oldukları adam olmaktan çıkıp hizmet etmekle yükümlü olduğu bireylere dönüşmüşlerdir. Öykülerde bahsedilen bu kadınların yabancılarla olan konuşmalarında bile erkeği ön planda tutarlar ve erkek kadınların kendi varlıklarından daha kıymetli olduğu, ailesi ve eşinin huzuru için kendi ihtiyaçlarını ve benliğini feda ettiğinin göstergesidir. Annelerinin bunca zorluklar çekerek ailesine hizmet etme arzusunu babaları tarafından aşağılanışını gözlemleyen kızları ise babalarının “kadın” anlayışına olan tutumunu küçük yaşta gözlemleyerek toplumdaki gerçeklerle yüzleşmeye başlamışlardır. Küçüklükten babalarının annelerinin tutumunu gözlemleyen kadınlar erkeklerden soğumaya, onlara karşı olan güvenlerini yitirmeye başlarlar. Toplumdaki ortak algıyı benimsemeyen kadınlar ise kadının erkeğe ihtiyacı olmadığını kendini aşılacak için sevgiden yoksun olma çabasına bürünmeye çalışmakta, toplumun hatalı düşüncesini kanıtlama çabasıyla aslında kendini sevgiden yoksun bırakarak kendine zarar vermeye başlamaktadır.

Sevgi Soysal “Tutkulu Perçem” adlı eserinde toplumun zorlu anlayış yapısına karşı boyun eğmeden mücadele veren kadın figürlerinin var oluşu ve aidiyetsizliği ele alınmıştır. Öykülerde farklı kadın figürler ele alınarak odak figürlerin gözünden kadın olmanın zorlukları ve ötekileştirilen bir kadın olarak yaşamadaki mücadeleleri anlatılmıştır.

IV. KAYNAKÇA

1. Soysal, Sevgi. *Tutkulu Perçem*. İstanbul: İletişim Yayıncılık, 2016.
2. “TÜRK DİL KURUMU.” Şubat 20, 2018.
http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts&kategori1=veritbn&kelimesec=6973
3. “TÜRK DİL KURUMU.” Şubat 20, 2018.
http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5a93f80b0ea6b2.99815368